

Fegyelmi szabályozás

- nemzetközi kitekintés -

Budapest, 2010. május 21.

Kósa András László
Diákközéletért Alapítvány

A kutatás célja, háttere

- **megrendelő: a Szociális és Munkaügyi Minisztérium Esélyegyenlőségi Szakállamtitkárság Gyermek és Ifjúsági Osztálya**
- **a kutatás ezen alrészének címe: A jogszerűség gyakorlatai az iskolában**
- **a jogszerű mechanizmus modelljei (esettanulmányok, nemzetközi jogszabályi vizsgálat)**
- **a fegyelmi intézkedések gyakorlatának vizsgálata (kérdőíves kutatás)**

A nemzetközi összehasonlító elemzés módszertana

- **klasszikus tartalomelemzés**
- **különböző ország közoktatási törvényeit, illetve a hozzá kapcsolódó minisztériumi szintű szabályozás áttekintése**
- **egyes esetekben intézményi esettanulmánnyal kiegészítve**

Nemzetközi kitekintés – célok (1.)

A normák szerepe:

- mekkora az állami kontroll szerepe,
- mennyire részletesen határozza meg az állam kötelező előírásokkal az iskolai fegyelmi eljárások menetét, illetve
- mennyit bíz ebből az oktatási szereplőkre.

Nemzetközi kitekintés – célok (2.)

Az iskolai fegyelmi eljárások döntéshozói:

- **mennyire jut szerephez a fegyelmi eljárások során az egyes intézmények vezetője,**
- **mennyire a nevelési-oktatási intézményeken belül szerveződő bizottság, testület, illetve**
- **az intézményektől viszonylag független fenntartó.**

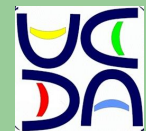
Differenciált-e a rendszer, azaz különböző súlyú döntéseket más-más személy vagy testület hoz-e meg

Nemzetközi kitekintés – célok (3.)

mi minősül kötelezettségzegésnek? miért járhat fegyelmi büntetés?

a kiszabható büntetéseket és elrendelésük eljárási szabályait

MAGYARORSZÁG

Vonatkozó rendelkezések:

- a tanulók fegyelmi felelősségéről a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény (a továbbiakban: közoktatási törvény) 76. §-a, illetve a nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló 11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet 32. §-a, míg a fegyelmi eljárások lefolytatásának szabályairól a rendelet 5. számú melléklete rendelkezik.

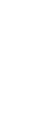
Vonatkozó rendelkezések

Románia:

- Oktatási és Kutatási Minisztérium 4925/22.07.2009-es Rendelete
- Iskolai belső rendszabályzat

Németország (Alsó-Szászország):

- a közoktatás szövetségi felügyelet alatt áll, azonban a szabályok konkretizálása a tartományok hatáskörébe tartozik.
- alsó-szászországi oktatási törvény (Niedersächsisches Schulgesetz)
- intézményi szabályok

Vonatkozó rendelkezések

Szlovákia:

- I. szint: a Szlovák Nemzeti Tanács által kiadott 245/2008 Közoktatási Törvény
- II. szint: Iskolaügyi Rendelet
- III. szint: Működési Szabályzatok.

Moldova:

- a közoktatás rendszerét a többször módosított 1995. évi 547. számú Oktatási Törvény szabályozza;

Líceumok: szervezésére és működésére vonatkozó 2006-os rendelet szabályozza.

Szakiskolák: a 2003/556-os szakközépiskolák szervezésére és működésére vonatkozó rendelet tartalmazza.

Szaktanulmányok: az 1996-os, az Oktatásügyi Minisztérium Tanácsának határozata által jóváhagyott Szaktanulmányok Szabályzata rögzíti

Vonatkozó rendelkezések (3.)

New York City:

- elsősorban az iskolák nevelő testülete készíti el, de nem mondhat ellent magasabb szintű jogszabályoknak (pl.: az állam alkotmánya stb.)
- New York esetében a város oktatási főosztályának vezetője, tanácsnoka (Chancellor) bocsátott ki általános rendelkezéseket és iránymutatásokat, amelyeket az iskolák fegyelmi szabályzatainak megalkotásánál figyelembe kell venni.

A döntéshozók - MAGYARORSZÁG

- a fegyelmi büntetést a nevelőtestület hozza, amely a fegyelmi ügyek eldöntésére tagjaiból – meghatározott időre vagy alkalmilag – bizottságot hozhat létre.
- ki kell kérni az intézményi (iskolai vagy kollégiumi) DÖK véleményét;
- szakközépiskolában, ha a tanuló tanulószerződést kötött, be kell vonni a területi gazdasági kamarát;
- a gyakorlati képzés keretében elkövetett kötelességszegésért a fegyelmi eljárást az iskolában kell lefolytatni;
- az oktatási jogok biztosa egyedülálló intézmény, ugyanakkor a döntések ellen bírósági per indítható.

A döntéshozók - ROMÁNIA

- a büntetések kiszabásánál és végrehajtásánál az egyes pedagógusok, az osztályfőnök és az igazgató jut kiemelt szerepkörhöz – ERŐS EGYÉNI JOGKÖRÖK.
- a jogszabály bizottságokról beszél:
az osztálybizottságot az adott osztályban tanító pedagógusok összessége, a szülői munkaközösség egy tagja, és – az elemi osztályokat kivéve – egy diákképviselő alkotja.
a tanári bizottságot az adott közoktatási intézményben oktató összes pedagógus alkotja.
- a fegyelmi döntések jelentős része ellen fellebbezni az oktatási intézmény adminisztratív bizottságához lehet.
- kirívó esetekben lehet az ún. Kapcsolati Rendőrséghez fordulni, majd ezen intézmény hatáskörébe adni át az ügyet.
- a legsúlyosabb büntetést az Oktatási és Kutatási Minisztérium engedélyével lehet csak meghozni.

A döntéshozók - NÉMETORSZÁG (Alsó-Szászország)

- minden bizottsági szintre kerül (NINCS EGYÉNI DÖNTÉS):
Iskolabizottság (Gesamtkonferenz): elnöke az igazgató, a testületet a tanárok, a nem főállású tanárok, a gyakornokok, más pedagógiai munkatársak, a tartománynak és az iskola fenntartójának egy képviselője alkotja. Tanácsadói szerepkörrel rendelkeznek a fenntartó képviselője, valamint szakiskolák esetében a képzést szervező képviselője. Diákképviselő az Iskolabizottságban (20-25% közötti arányban vannak jelen)
- az intézményben felmerülő speciális vagy részletkérdésekről az úgynevezett részbizottságok döntenek: Szakbizottság és Osztálybizottság – ezekben a diákoknak csak egy képviselője van
- az Osztálybizottság hatáskörébe tartozik a diákok magaviseletének szabályozása, a fontos kérdések esetén a szülőkkel való együttműködés.
- fegyelmi intézkedésekről az Osztálybizottság dönt az iskola vezetésének elnöklése alatt.
- a döntés ellen közigazgatási per indítható.

A döntéshozók - SZLOVÁKIA

- alaphelyzetben bizottság dönt a fegyelmi intézkedésekről. Tagjai az iskolaigazgató és helyettese(i), a Pedagógiai Tanács és a Tantárgybizottság.
- abban az esetben, ha a tanuló súlyos fegyelmi vétséget követ el, az ügy kivizsgálását a rendőrség veszi át.
- enyhébb súlyú fegyelmezési intézkedéseket a pedagógusok is meghozhatnak.

A döntéshozók - MOLDOVA

- a büntetésről enyhébb kihágások esetén az osztályfőnök, illetve az igazgató, míg...
- súlyosabbaknál a Tanári Bizottság dönt.

A döntéshozók – NEW YORK CITY

New York oktatási főosztályának vezetője által kibocsátott iránymutatás:

- legmagasabb szintű döntéseket (például kizárás az iskolából, 5 napnál hosszabb eltiltás az osztálylátogatástól) a kerületi oktatási szuperintendáns hozhatja meg;
- középszintű döntéseket (például 5 napnál rövidebb eltiltás az osztálylátogatástól) meghozatalára az iskola igazgatója jogosult;
- kisebb jelentőségű döntéseket (például a tanórán való részvétel felfüggesztése) pedig a tanárok is meghozhatnak.

Szinte minden döntésről azonnal értesíteni kell a fellebbviteli fórumot (azaz a tanárnak az igazgatót, az igazgatónak a szuperintendánst, a szuperintendánsnak pedig a városi iskolai és ifjúságvédelmi főosztály vezetőjét)

Kötelezettségszegés

- MAGYARORSZÁG:** súlyos és vétkes kötelezettségszegés esetén fegyelmi eljárást kell tartani;
- ROMÁNIA:** az iskolai belső rendszabályzat sorolja fel a kötelezettségszegéseket, de ez nem kimerítő jellegű;
- NÉMETORSZÁG (Alsó-Szászország):** az iskolai fegyelmezés a pedagógiai nevelés egyik módszere. A diákok fegyelmezése a pedagógusok vagy az Osztálybizottság hatáskörébe tartozik. Súlyos kötelezettségszegésnek minősül az igazolatlan hiányzás;
- SZLOVÁKIA:** a jogszabályok nem tartalmaznak konkrét rendelkezéseket a kötelezettségszegések formájával kapcsolatban, de azt mégis kisebb és nagyobb súlyú csoportba rendezi;
- MOLDOVA:** súlyosság alapján történik a büntetés kiróvása, amit a nevelési-oktatási intézmények saját házirendjeikben szabályozhatnak.
- NEW YORK CITY:** a fegyelmi szabályzatokról szóló iránymutatás (NYC Discipline Code) egy hosszas felsorolást tartalmaz a tanulók által elkövethető szabályszegésekről (ez nem kimerítő jellegű). Az iránymutatás életkor szerint két különböző csoportot képez a kötelezettségszegések kategorizálásakor. A kötelezettségszegések listája ezen túlmenően 5-5 szintre van osztva. Az egyes szinteknél a szabálysértések mellett megtalálhatóak az azon a szinten kiszabható büntetések, valamint alkalmazható alternatív büntetések is.

BÜNTETÉSEK - MAGYARORSZÁG

- megrovás;
- szigorú megrovás;
- meghatározott kedvezmények, juttatások csökkentése, illetőleg megvonása;
- áthelyezés másik osztályba, tanulócsoportha vagy iskolába;
- eltiltás az adott iskolában a tanév folytatásától;
- kizárás az iskolából.

(utóbbi kettő nem alkalmazható tanköteles tanulóval szemben)

BÜNTETÉSEK - ROMÁNIA

- Osztályközösség / Osztálybizottság / Tanári Bizottság előtti megrovás;
- írásbeli megrovás;
- az ösztöndíj ideiglenes vagy végleges megvonása;
- 3-5 napig terjedő, tanórákról való kizárás
- párhuzamos osztályba való fegyelmi áthelyezés;
- előzetes figyelmeztetés a tanulói jogviszony felbontásáról
- a tanulói jogviszony felbontása (fokozatai: visszairatkozási joggal, visszairatkozási jog nélkül, teljes körű kizárás – utóbbit csak a minisztérium hozhatja meg).

BÜNTETÉSEK - NÉMETORSZÁG

Enyhébb fegyelmező intézkedéseket az iskola házirendje tartalmazza. Ilyen pl. az intő, többlet házi feladatok, beírás az ellenőrző füzetbe, délutáni többlet feladat, tanulószobai foglalkozásra kötelezés, a szülőkkal való tanácskozás.

Súlyosabb esetén:

- egy párhuzamos osztályba való áthelyezés;
- egy hasonló típusú iskolába való áthelyezés;
- figyelmeztetés a 3 hónapig terjedő tanóra látogatásától való eltiltás lehetőségéről;
- 3 hónapig a tanóra látogatásról való eltiltás;
- figyelmeztetés az összes iskolából való kitiltás lehetőségéről;
- az összes iskolából való kitiltás.

Utolsó három büntetés abban az esetben alkalmazandóak, ha a tanuló iskolalátogatása során komolyan kockáztatja más emberek biztonságát, illetve folyamatosan és súlyosan zavarja a tanítást. Az összes iskolából való kitiltás nem alkalmazható a tanköteles diákokkal szemben.

BÜNTETÉSEK - SZLOVÁKIA

Enyhébb esetben:

- figyelmeztetés az osztályfőnök által;
- figyelmeztetés a szaktanár által;
- figyelmeztetés a mester által;
- megrovás az osztályfőnök által;
- megrovás a szaktanár által;
- megrovás a mester által;
- megrovás az igazgató által.

Súlyosabb esetén:

- feltételes kizárás az iskolából;
- kizárás az iskolából (nem alkalmazható tanköteles tanulóval szemben).

BÜNTETÉSEK - MOLDOVA

LÍCEUMOKBAN:

- egyéni észrevételezés és figyelmeztetés (pedagógus is megteheti);
- kollégiumi hely megvonása;
- 3-5 nap közötti líceumból való kizárás, amely együtt jár a szülők értesítésével;
- tanulói jogviszony megszüntetése, a következő tanévtől kezdődő újrairatkozási lehetőséggel – ezt három napon belül közlik a szülőkkel. Ez alól kivételt képeznek a X. osztályos (középiskola első éve) tanulók, akik ilyen esetben nem iratkozhatnak vissza automatikusan, hanem újra kell felvételizniük;
- a tanulói jogviszony megszüntetése az újrairatkozás joga nélkül – három napon belül közlik a szülőkkel;
- a laboratóriumban, szertárban, osztályteremben stb. okozott kár megtérítésére való kötelezés.

BÜNTETÉSEK – MOLDOVA (2.)

Szakközépiskola:

- észrevételezés;
- megrovás;
- figyelmeztetéssel együtt járó egyéni megrovás vagy csoport-, iskolaközösség-, illetve Tanári Bizottság előtti megrovás;
- az ösztöndíj végleges vagy időszakos megvonása;
- legfeljebb 5 napig terjedő, iskolából való kizárás – együtt jár a szülői értesítéssel;
- tanulói jogviszony megszüntetése. A tanulói jogviszony megszüntetése a következő esetekben lehetséges:
 - ha a tanuló igazolatlanul, több mint 60 órát hiányzik;
 - ha a diák ismételten megszegi az előírt iskolai magatartást;
 - etikai és morális normáknak ellentmondó tisztességtelen tettek elkövetésekor;
 - az iskola anyagi javainak szándékos megrongálásakor;
 - alkohol és kábítószer fogyasztásakor;
 - az iskola személyzete, pedagógusok, vagy diáktársak ellen elkövetett súlyos sértés, illetve erőszakos megnyilvánulás esetében.

BÜNTETÉSEK – NEW YORK CITY

- tanári intő, illetve igazgatói intő
- felfüggesztés a tanóra látogatása alól
- eltiltás az osztály/iskola látogatásától
- igazgatói eltiltás az osztály/iskola látogatásától
- szuperintendánsi eltiltás az osztály/iskola látogatásától (6-10 napig, 30-90nap, 1 évig tartó eltiltás, de 6 hónap után felülvizsgálattal, 1 évig tartó eltiltás)
- kizárás

(a fokozatosság elvét alkalmazni kell)

BÜNTETÉSEK – NEW YORK CITY (2.)

Alternatív büntetési formák:

- visszatérést segítő program (az iskola feladata);
- a szülőkkel való kapcsolatteremtés (az iskola feladata);
- tanácsadói beavatkozás (az iskola kérheti);
- életvezetési tárgyalás (igazgató, tanuló, szülő, tanácsadó);
- egyéni és kortárs megbeszélések;
- kortárs mediáció;
- mentor programok;
- egyéni fejlesztési szerződés (tanuló és tanár között);
- viselkedési rövid feljegyzés (tanár és igazgató);
- együttműködés tanulói személyiség csoporttal (intézményen belüli);
- konfliktuskezelési műhelyek (szakember);
- részvétel közösségi munkában (szülői egyetértéssel);
- jelentkezés közösségi szervezetnél;
- jelentkezés függőség leküzdését segítő szervezetnél;
- jelentkezés erőszak, illetve szexuális visszaélés áldozatait segítő szervezetnél;
- jelentkezés iskolai székálás, megfélemlítés (bullying) áldozatait segítő szervezeteknél.